

IZRAELITA

TANÜGYI ÉRTESEITŐ.

Felelős szerkesztő SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Megjelen havonként egyszer. Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület”. —
Előfizetési Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmen-
tesen jár. Az előfizetési pénzek és tagági díjak Ózer Zsigmond egyleti pénz-
tárnokhoz Klauzál-utc. 4. szám küldendők. — Szerkesztői iroda: Sip-utca 12. sz.

Fel a közgyűlésre!

Szentelt alapszabályaink VIII. 21. §. értelmében (augusztusban) közgyűlést kell tartanunk. Legalább az elnökség úgy fogta fel a dolgot, hogy kell, mert első sorban a szabályalkotók vannak hivatva a szabályok pontos megtartására. Az elnökség ezen felfogását osztotta a központi választmány is, mint erről tisztelt kartársaink az „Értesítő” múlt havi számából tudomást vehettek, tehát: fel a közgyűlésre! Igaz, hogy f. é. április hóban legdiszesebb rendes közgyűlésnek is beváló rendkívüli közgyűlést tartottunk, de ekkor rendkívüli tárgyakkal is foglalkoztunk ám, és saját belügyeinket, a tiszteletbeli tagok megválasztásán kívül, nem is érintettük.

Pedig sok tisztázni való kérdés vár reánk! Mennyi új eszme merült fel a letelt három év alatt!

A „Vidéki körök” eszméje néhol testet is öltött már, másutt a kezdet nehézségeitől visszariadva, várva-várják a biztos utmutatót; ezen az egyesületünkre és így az ország izraelita tanítóira nézve oly fontos intézménynek az országos izr. egylethez való viszonyát és feladatát az augusztusi közgyűlésen pontosan meg kell határoznunk és egyesületünk tagjainak ez által is új jogokat, tágabb munkakört biztosítanunk.

Az „Önségély” kérdése, ámbár nem új, sőt nagyon is régi, épen azért beható figyelmet érdemel. Segíteni önmagunkon, önmagunk erejéből, hisz ez volt, ez most is és ez lesz mindig az orsz. izr. egyesületnek célja. A célt ismerjük, egynémely valóban számot tevő eszközünk is van, de miért ne gondoskodhatnánk a megengedett eszközöknek — a szent cél biztosabb elérése végett — szaporításáról? és a meglévőknek szilárdabb alapra fektetéséről? Ha tévesek volnának is az eddig a lapokban és a körökben is ajánlott segélyezési módozatok; ha nem is felelne meg mindenki inyének egy netán elfogadható nagyjában véve helyesebb megoldása a kérdésnek: nem a tévedések útján jutunk-e az igazsághoz? és nem-e épen azért kell minél több tagnak feljönnie, hogy saját gondolkodásával segítse sikerre a jobbat, a mint a közmondás is tartja: Több szem többet lát.

Felmerült az „Árvaház” eszméje. Az eszme üdvös, kivitele — ez idő szerint — kétes. De vajjon hol mutatja akár a történelem, akár a tapasztalat, hogy valamely eszme és ha a legüdvösebb volt is, és ha egy egész nemzetre terjedt is volna ki, kérjük, hol látjuk, hogy egy felmerült eszme mindjárt valósul? Beszéljük meg a kérdést komolyan, férfiasan, hadd járja be ezen eszme az ujság szárnyain az országot és ha csak

egyetlen egy körünkön kívül álló ember barátjává lesz az eszmének már ez is nyereség. Néma gyermeknek anyja sem érti szavát.

És ha már e három pont mindnyájunk figyelmét és beható megfontolását megérdemli, úgy hogy ezek miatt sem halaszthattuk el a közgyűlést: még egy jó csomó belügyi kérdés is tisztázásra vár. Alapszabályaink némely pontját módosítanunk elodázhatlan szükség; kiadványaink bővítése vagy korlátozása napi rendre való, szóval: a s z ü k s é g e s munkának nem vagyunk hijában.

De h a s z n o s munkát is tüztünk a közgyűlés elé! Melyik jóra való tanító nem tapasztalná, hogy a közvélemény hangosabban és hangosabban kifakadó feljajdulása a mindinkább romló jó erkölcsök miatt már a népiskolai tanulóra nézve is igazolt, jogosult!

A társadalomnak, a hazának tartozunk azzal, hogy e hivatásunkba vágó ügygyel szakszerűen foglalkozzunk, azért vettük fel a „j e l l e m k é p z é s”-t közgyűlésünk egyik tárgyául.

Ép úgy tartozó kötelességünk, hogy mint felekezeti tanítók a zsidó iskola legjellegzőbb tantárgyának módszerével, a héber nyelv tanításának módjával foglalkozzunk. A ki az idő intő szavát megértette, az tisztában van magával, hogy e tekintetben lényeges átalakulás küszöbén áll a magyar zsidóság, tehát „itt az idő, most vagy soha!” és ha mi nem teszünk e felekezetünk legfontosabb kérdésében, hát kitől várja a megoldást?

Tehát fel a közgyűlésre! fel, jó indulattal, jó elvekkel! Eszmékért és nem személyekért harcolunk; minél többen lesziünk, minél inkább értünk egyet: annál biztosabb az eszmék győzelme!

Zsidó-gymnasium

Motto: Vide non tantum, an verum sit, quod dicis, sed an ille, cui dicitur, veri patiens sit.* *Seneca.*

Jiszáchár népe sokat képes elviselni. Sok igazságtalanságot, sok ráfogást gyomrozott már be, ne irtózzék hát az igazságtól sem! Minden tanév elején ujjal mutatnak reá, hogy ifjai előzönlük a középtanodákat. Kiszorítják azokat, kiknek nagyobb jussuk van oda járni. Az ő pénzüken szerzik meg „a mieink” a tudományt, hogy az élet gyakorlati terén az „ő” szájukból vegyék ki a falatot. Az ő elődeik dús dotációkkal és legátumokkal biztosították „felekezetük” számára a középtanodákat s a mi véreink kopogtatnak legelsőbben is bebocsáttatásért. S ha beteltek a helyek s a mi tolakodásunk folytán nincs több üres pad, az alapítók — a szerzők ivadékának odébb kell állani s más kegyelmét igénybe venni.

Nincs itt szó az állami intézetekről. Bár ott is 50% a mi sorainkból rekrutálódik. No de itt meg van a „juris communis” s egyenlő terhekért egyenlő jogokat élvezhetünk. De ha konstatáljuk, hogy a felekezeti középtanodákban szintén nagyobb fele a tanuló ifjoknak „zsidók”: jogosultnak kell tekintenünk a panaszt s megszívlelnünk a „veto”-kat, melyek imígyen hangzanak: Ha kedvelitek a tudományokat, emeljetez neki csarnokot! Áldozzatok ti is, s ne kívánjátok a mienket! Már sokszor hangzottak fel e szemrehányások s miért maradtak eredmény nélkül? Miért nem iparkodtak felekezetünk legmagasabb intézői e jogos panaszokat elhárítani? Igaz, nincs Magyarországon egy zsidó sem, ki „z s i d ó” gymnasium felállítását óhajtaná. Mert nem akarjuk a felekezeti szakadást és gyűlölséget még ilyen extra getthoval is sanctionálni. S nem akarjuk a modern műveltséget felekezeti lében felereszteni. De

* Ne csak arra tekintsz, hogy az i g a z s á g o t megmondjad, hanem arra is, hogy a k i n e k mondod, azt elbirja viselni.

viszont ne is akarjuk arczpirulással a mi gyermekeinket más felekezeti adományából fennálló intézetekbe küldeni. Hanem gyakoroljuk ismét csak Jiszáchár erényét, a mint a Genisis XLIX. 14. versében írva van: **וַיֵּרָא מְנוּחָה כִּי טוֹב וַיֵּט שִׁכְמוֹ לְסִבְלָו, וַיְהִי לְמַסְעָבָד**

Minden magyarországi zsidó hitközség létesítsen tehát alapítványt a hazai felekezeti gymnasiumok segélyezésére s ha erre nem volna képes, szavazzon meg számára oly évi segélyt, melynek adását tehetsége megengedi.

Czegléd.

Weisz Gábor.

Szerkesztői megjegyzés. Mi a tisztelt levelezőnk nézeteit éppen nem osztjuk. A kellő számú középiskolákról az állam és a politikai községek kötelessége gondoskodni és ezt a kötelességet teljesítik is úgy az állam mint a községek — a realiskolákra nézve. A gymnasiumoknál nem oly kedvezően áll a dolog. Miért? Ehez igen sok szó férne, mi itt csak röviden akarjuk fejtegetni. A magyar állam az alkotmány helyreállításáig kath. jellegű volt és így az állam iskolái is, az algymnasiumtól kezdve az egyetemig mind kath. jellegű volt, hogy ezek az iskolák most a kath. felekezet iskolái vagy most is az állam iskolái, ahhoz mi nem szólhatunk. A protestánsok ily körülmények közt szinte gondoskodtak gymnasiumokról. Így odaféjlődtek a dolgok, hogy van számos kath. és protestáns középiskola, (gymnasium) melyeknek már hazafias szellemöknél fogva is az állam hasznát veszi és azért még igen kevés a tiszta állami gymnasium. Hogy a zsidók most a maguk részéről hozzájáruljanak a felekezeti iskolák szaporításához vagy megszilárdításához, ez az állam szabadelvű politikájával homlokegyenest ellentétben állana. A szabadelvű állam követelje a felekezeti iskolát, a helyett hogy oda kellene törekednie a felekezeteket államiakká átalakítani?!

A rajzoktatásról.

Előadta Kacz Henrik liptó-szt.-miklósi tanító először f. é. április 1-én a liptómegyei tanító-egyesület szent miklósi járásköri ülésén; másodszer közkívánatra f. é. jul. 1-én a liptómegyei általános tanító-egyesület rendes évi közgyűlésén.

Mielőtt valamely tantárgy előadásához fogvánk, tisztában kell lennünk 1. az iránt, hogy mit tanítsunk, 2. hogyan tanítsunk és 3. mennyit tanítsunk.

Csekély véleményem szerint egy tantárgynál sem bir a tananyag megválasztása nagyobb fontossággal, mint a rajzitanításnál. Ha a rajz-mintával ellátott füzeteket szemügyre vesszük, azt tapasztaljuk, hogy a szerzők valamennyie más-más alakokkal kezdi az oktatást. A rajzfüzetek, ill. a rajzlapok mikéntjében is elágazók a vélemények. Némelyek pontozott, mások hálózott, mások meg tiszta fehér lapokat ajánlanak. Nézetem szerint a népiskolában a két előbbi célszerűbb, mert az írásnál is vonalozott lapokat használunk, csak nagyon gyakorlott író írhat vonal nélkül. A ki a népiskolában segédpont vagy segédvonal nélkül kezdi a rajzoktatást, emlékeztet azon uszómesterre, ki növendékének a tanteremben megmagyarázza az uszás szabályait és avval beledobja a vízbe, mondván: uszál az adott szabályok szerint! A ki az uszás tanítását látta, tudja, mily segédeszközöket használ a mester.

A helybeli állami elemi iskolában a Kapsitsch-féle rajzfüzeteket használták több éven át, ma azon füzetek szerint előrajzolás útján tanítják a rajzolásat. Ezen füzetek szerzője természetesen a legegyszerűbb vonalakkal kezdi az oktatást, a mi ellen nem is lehet senkinek kifogása. De midőn a vonalak összetételét nyújtja, azt tapasztaljuk, hogy az első

4—5 füzetben oly alakokat találunk, melyek nem a természeti tárgyak körrajzait ábrázolják. A gyermek egyenes vonalakkal csak pontokat köt össze, anélkül, hogy megtudná mondani: most ezt rajzoltam, most meg ezt. Ez ép oly helytelen eljárás, mintha az olvasásnál csak oly szavakat olvastatnánk, melyeknek nincs semmi értelmük. Mi pedig jól tudjuk, hogy az olvasási kedv csak úgy ébred a gyermeknél, ha ismerős szavakat és mondatokat olvastatunk vele. A Spinner féle füzeteknél ugyanezt találjuk, ezen füzetek nemesak külföldön, de hazánkban is nagyon elvannak terjedve, ezek szerint is csak egyenes vonalú alakot rajzol a növendék. Budapesten való működésem ideje alatt a Spinner-féle füzeteket a főv. ev. iskolában is használták, mely iskola szerintem a legjobbak közé tartozik.

Mi nagyon jól tudjuk, hogy az írás nagyobbára görbe vonalokból áll; az írást pedig már az I. osztályban kezdjük és csak is így vihetik a gyermekek valamire. Ha a gyermek az I. osztályban egy nagy betűt képes, ha csak megközelítőleg is utánózni, miért nem volna képes a 4. oszt. tanuló látókörébe eső könnyen utánózható tárgyak körrajzait, mint siphát, kalapot, szilvát, falevelet sat. mondjuk szinte csak megközelítőleg utánózni? Csak így gyakorolja a gyermek kezét és szemét, csak így kap kedvet a rajzoláshoz. A gyermek látási tehetsége, mint majdnem minden érzéke még nagyon alacsony fokon áll. A különféle vonalak és alakok helyes és pontos látásához, azok öntudatos, tiszta felfogásához a növendéket gyakorolni és ügyessé kell tenni. Zerenner azt mondja: Majd minden gyermek ösztönénél fogva hajlandó idomokkal és rajzolással foglalkozni; a rajzolás élesíti a szemét, ügyessé teszi a kezét az íráshoz és más foglalkozáshoz sat. De ha éveken át csak egyes vonalakat köttetünk össze pontok által, a cél elérése kérdésessé válik.

A magas ministeriumtól kiadott Masszák-féle rajztáblákról majdnem ugyanezt mondhatjuk. A szerző nem meri a görbe vonalú alakokat rajzoltatni, hanem vagy egyenes vonalú alakokká változtatja azokat vagy segédvonalakat nyújt egyszerű alakoknál is. Különösnek tetszenék, ha egy tanító a nagy O írásánál szinte segédvonalakat húzna. A nagy O pedig nem könnyebben utánózható, mint pl. a szilva, mely hasonló is hozzá.

Weinberger Alajos főv. tanító hálozött rajzfüzeteket adott ki. E füzetek szerzője görbe vonallal kezdi az oktatást, valószínűleg ily vonalak által inkább véli a gyermek kezét gyakorolni; de a rajzolandó alakok itt sem természeti tárgyak körrajzai és a gyermek öntevékenysége így sem fejlesztetik. A rajzolás így is csak másolássá fajul. A kis galambok nem azért eszik oly mohón markunkból — olvastam egyszer valahol — a nekik nyújtott buzaszemeket, hogy jól meghizzanak s nekünk annak idején izletes pecsenyével szolgálhassanak, hanem egyszerűen azért, mivel az nekik igen jól izlik; ép úgy a gyermek is, ki elég korán ébred öntudatra, nem azért veti alá magát szülője és tanítója vezetésének, hogy érzéseit s egyáltalán képességeit a mások kedvéért fejlessze, hanem azért, hogy tudvágyát kielégítse. A gyermek se azért rajzoljon, mert ezt tőle megköveteljük, hanem azért, mert kedvessé tettük előtte a megszemlélt tárgyakat lerajzolni, még akkor is, ha az iskolán kívül van. Az iskolában minél kevesebb alakot rajzoltassanak, itt is álljon azon paedagogiai törvény: keveset, de jól. Az írás néhány betűt a népiskola valamennyi osztályában tanítjuk, de azért ritka tanuló lép a középtanodába, ki a betűket kifogástalanul meg tudná csinálni.

A mi a népiskolában használandó rajzeszközöket illeti, csekély nézetem szerint a papiroson kívül elég az irón. Én a rajzolandó alakot előbb több növendék által a falitáblára rajzoltatom. A gummit a népiskolában nem ajánlanám, hadl szokják a gyermek mindjárt gondosan rajzolni, mint papiroson írni; inkább csinálja ugyanazon alakot számtalan-

szor. A népiskolai tanuló nem is tud a gummival elbánni és csak tépi vele a papírost, kivált ha nem vastag rajzpapíros. A tollkés ha nem is veszélyes, de ártalmassá mindenesetre válhatik a népiskolai növendék kezében. Az írót ügyetlenül hegyezgeti és a butákat faragdálja vele. Az én növendékeimnek magam hegyezgetem az írót és én viselek rá gondot. Egy írón eltart ily módon sokáig. Az év elején csak vagyonosabbaknak kell új írót venni, a szegény tanulóknak jut a régeből.

A véletlenség úgy akarta, hogy tanítóskodásom ideje alatt mindig a rajzolás is tanítsam. A helybeli izr. iskolában is már tíz év óta tanítom azt és bátran mondhatom, hogy e szakban némi gyakorlottságom is van és e tantárgy tanulmányozása azon gondolatot érlelte meg agyamban, hogy magam is dolgoztam ki az imént elmondott elvek alapján rajzmin-tával ellátott füzeteket, melyeket ezennel bátorkodom t. hallgatóimnak bemutatni. Mutathatnék rajzfüzeteimről szóló több lapban megjelent méltató bírálatot, hol a bírálók nézeteimmel egyetértenek, de nem akarok t. hallgatóim türelmével visszaélni.

Bibliai növényisme.

(Vége).

קנה-בשם Fűszeres nád, mi alatt orvosi Kálmos, *Acorus Calmus*, értetik. Eredetileg Ázsiából származik; most azonban már nálunk is meg lehetőszen elterjedt az árkok és folyók mentén. Földi gyöktörzse hosszú kardalaku leveleket s háromélű szárát hajt, melynek végén virágokkal fedett torzsa áll. A gyökér fűszeres, fehér húsú hathatós gyomorerősítő-szer s kálmos gyökér név alatt jön kereskedésbe. Ezen gyökér képezte a szóban levő szent olaj egyik alkotórészét.

קרה 24. Kaszia, vagy fekete fahéj, *Cassia caryophyllata*, egy myrtusfa héja, mely valamivel vastagabb a valódi fahéjnál és sötétbarna színű (a valódi világos barna) inkább szegfű mint fahéj szaga.

נטף 34. Balzsam Storaxbalzsam; a storaxfából nyerik. Lásd צרי. שחלת „Oniksz“-szal van fordítva. Az onyx ismeretes alsóbb rangú drágakő, csikkokkal tarkázott calcedon; tehát világos, hogy nem használták illatszernak. Még csak Károlyi Gáspár fordításában találtam e szót. Igaz, hogy a magyarázók is onyxnak mondják; de hozzá teszik, hogy a görög onyx alatt *unguis odorata* értetendő, mely bizonyos kagylók körömalaku s füstölőül használtatott héja. Ennek megfelelőleg Philipson, Salomon s mások „Seenagel“ szóval fordítják. Némelyek שחלת alatt bizonyos növényanyagot értenek s ezek után indulva Ballagi „gyantá“-val fordítja.

חלבנה Galban. Erösszagu gumuigyanta, mely *Ferula galbaniflua*, az ernyösökhöz tartozó növényből bemetszések által nyeretik. Gyógyszertárainkban kapható.

לבנה Tömjén. A tömjénfának, *Boswellia serrata*, Előindiában, balzsamszagu és füstölésre alkalmas gyantája. Valamint az izarelitáknál, úgy az ókor egyéb népeinél is füstölőül szolgált az áldozásnál. Jelenleg még a katolikus templomban használtatik.

גרש M. 3. k. II. 14. Dara. A dara gorombára örlött vagy csupán héjától megfosztott buza vagy árpa.

ארז M. 3. k. XIV. 4. Cedrus. *Pinus Cedrus* L. A tobzosok (tüleve-lűfák) családjából való; a vörös fenyőhöz (*Pinus Larix*) hasonlít, mert levelei úgy mint a vörös fenyőn huszan s még többen állnak egy csoportban. A többi tobzosok tülevelei magánosan, párosan vagy 5-en vannak egy nyalábban. A cedrus fája illatos s rendkívül tartós, a miért is a jeruzsálemi templom építéséhez fordított. Hazája Kis-Ázsia; de leghi-

resebbek a Libanon cedrusa. A cedrus a mi éghajlunkat is kiállja s nem ritkán látjuk kerteinkben kitelelni.

פרי עץ הדר sat. M. 3. k. XXIII. Lásd az Értesítő X. évf. 9. sz.

קשאים M. 4. k. Tökök. Az általam használt magyarázók- és fordítóknál: uborkák; sőt Gesenius szótárában a Kürbiss szó elő sem fordul. Az uborka, Cucumis sativus, szivalaku, kihegyezett érdes leveleiről és sárga virágairól ismeretes. Az egyiptomi uborka a mienknél sokkal nagyobb, oly édes és izletes, hogy a lakók — mint nálunk az almát — még héjastól is megeszik.

אבטחים Dinnyék; a görög dinnye, Citrullus vulgaris, értetik; az uborkával a tökfélék családjához tartozik. Egyiptomban és Palesztinában igen gyakori, ott 1 méter hosszúra és 70 cm. szélesre megnő.

חציר Párhagyma v. póré-hagyma. Allium Porrum. Levele széles, lapos, szára egyszerű vékony hagymából emelkedik, gömbalaku ernyője sokvirágú; szára és levelei konyhafűszerül szolgálnak, hagymái izletesek.

בצלים Vöröshagyma. Allium cepa. Az egyiptomi vöröshagyma édes izű s nagy mennyiségben terem; ott a szegény néposztálynak majdnem egyedüli eledele.

שומים Fokhagyma. Allium sativum, a keleti népeknek még jelenleg is kedvencz tápszere. A hagyma fajtái a liliumfélékhez tartoznak.

רמון M. 4. k. XX. 5. Gránátfa. Punica Granatum. Vad állapotban tövises bokor; művelve alacsony fa, lándzsás levelek-, skarlát vörös virágok- s almanagyságu piros gyümölcsökkel. A gránátalma Dél-Europában kedvelt gyümölcs, melynek azonban csak savanyus, hűsítő nedvét élvezik. Pompás virágaiért nálunk cserepekben művelik. A mirtus-félékhez tartozik.

אהלים M. 4. k. XXIV. 6. Áloék. Az áloé némely faja disznővénnyekink közt foglal helyet; vastag húsos levelei jellemzik. Az említett áloé fanemű s erős, de illatos fája miatt nevezetes.

ראש ולענה M. 5. k. XXIX. 17. Mérget és ürmöt. Az első szó, mely általában mérget jelent, az érintett helyen s később a 32. fejezetben (**ענבי רוש**) mint keserű, veszélyes növény szerepel, melyben bogyók teremnek. Valószínűleg valamely csucsorféle növény mint pl. a maszlagos nadragulya, Atropa belladonna, a fekete csucor, Solanum nigrum. Az ürmő, Artemisia Absinthium, Magyarországon vadon tenyésző fészkes növény. Szára bugásan elágazó, sárgás, gombos virágai egyoldalú fürtöt képeznek, füve fehér-szürke. Szára és levelei igen keserű anyagot és illóolajat tartalmaznak. A gyógyászatban alkalmaztatik.

Kemény Mór.

A hármas szakadás.

Irta: **Steiner Ignác**, igazgatótanító Léván.

(Folytatás).

Meg kell vallani, hogy történeti szempontból e magyarázat ellen mit sem lehet felhozni, lévén az lényegében az igazságnak megfelelő. Meg lehet nyugodni abban is, hogy a „czadik“ szó csak egyik mellék- s ritkán használt értelmében tükrözi vissza az alkotott fogalmát, már mint a hősiesség fogalmát; mert a szokás vagy közmegállapodás a kivételt szabályyá emelheti. Mindezt azonban csak „czadik“-ra nézve engedjük meg. Ámde czadik és czaduki (minek a talmud a sadduceust következetesen mondja) közt, Levy úr engedelmével, egy kis különbség van. Míg ezt a különbséget ki nem egyenliti, továbbá míg ki nem mutatja, hogy melléknévi jelentésű szóból, milyen a „czadik“ szócska, hasonló (jó) képzővel a héber nyelvben újabb, szintén melléknévi jelentésű szót alkotni lehet, mindaddig az ő magyarázatát bátran a hypothesisek közé

számíthatjuk. Mert jegyezzük meg magunknak jól, ami a sok meghányás daczára, úgylátszik, a tudósok figyelmét kikerülte: Perusim egyes számban a héber kútfőkben, mint pl. Szótáh 22, b. perus; ellenben „czaduki“-hoz mindig a „jod“ képző tapad. Később, midőn saját véleményemet e szó eredetére nézve elmondandó vagyok, erre a körülményre még rátérek. Itt legyen még fölemlítve, hogy némelyek a sadduceusoknál a stoikusokra gondolnak. Ezt megegyeztetve azon körülmény, hogy Josephus épen a farizeusokat stoikusoknak jelenti ki, továbbá hogy a „stoikus“ név a görögöknél sokkal ismeretesebb volt, semhogy szájokban saddukaivi-vá átváltozhatott volna.

Nem hagyhatjuk szó nélkül a sadduceusoknak a későbbi tanaitáks amoritákkal folytatott polemiáit. A talmud számos ily esetet őrzött meg, melyeket rendszeren ily formulával vezet be: Omar lé hahu czaduki lerabbi Pelori. Igy pl. olvassuk Synhedrin 39. a., hogy egy saduceus Abbahuval (élt a 4. század első felében) szóvitába ereszkedett. Vannak, kik ebből azt következtetik, hogy a sadduceismus sok évszázadon át követőkre talált, miglen Ánán, Salamonnak, a res galuthának unokaöcscse (760. körül) annak alapjára a karaismust építette fel. Ha nem is tudnók, hogy a Titus idejében bekövetkezett veszedelem minden pártoskodásnak véget vetett, hogy már ezt megelőzőleg a celoták farizeusokkal, sadduceusokkal egyaránt tabula rasa-t csináltak, még sem adhatnánk helyt ama nézetnek, és pedig azon okból, hogy a sadduceusok opponálása többnyire az igazságszolgáltatásra, levita tisztaságra, áldozatok- s egyéb templomi intézményekre szoritkozott. Ezen opponálás pedig csakis elvbéli küzdés volt, mely soha szakadássá, a szó mai értelmében, nem mérgesedett el, a mint is a sadduceusok soha külön községet vagy felekezetet nem képeztek. Ámde ezen elvbéli küzdés is tárgytalanná vált a templom szétrombolásával és a nemzet önállóságának elenyésztével. Sadduceusról tehát az ország bukása után szó sem lehet. De hát kik voltak azok, kik a rabinusokat még Constantinus Magnus idejében folytonos disputációkkal zaklatták? Van több bizonyíték arra nézve, hogy itt „czadukim“ alatt az u. n. zsidókeresztények értendők, a legnyomatékosabb pedig, hogy ilyen czaduki rendszeren Mózes tanát valamint a szóbeli hagyományt is alaposan ismeri.¹⁰ Ilyen alkalmatlankodó zsidókeresztények néha „minim“ név alatt is fordulnak elő. Ezen szónak értelme ismeretlen. Némelyek „sokfélével“ magyarázzák, mert már az öskereszténység kebelében felekezet felekezetre támad fel; (Aruch s. v.) mások meg rövidítésnek tartják: Maamine Jesua Nozri. (Jost id. m. l. k. 414. l.¹¹ Nem kevésbé ismeretlen előttünk, mily okból alkalmaztatott a fentforgó esetben a czaduki név. Valószínűleg a középkori cenzurától való félelem működött közre ezen ártatlan név választásában, mert a talmudkiadások erre nézve egybe nem hangzóak, némelyikök czaduki helyett epikorost tüntetvén fel. Igy pl. Talmud babli, Berachoth 54, b. (varsói kiadás) előbbi szó, míg a Misnajoth bécsi kiadásában, ugyancsak e helyen utóbbi szó olvasható.

Az itt tárgyalt névnek értelmezésére nézve még egy számot tevő véleménynyel kell hogy megismerkedjünk. Hamburger, a mecklenburg-strelitzi rabbi, többször említett munkájában a kérdéses szó eredetét és értelmét hosszadalmasan fejtegeti. Az egészről a következő vehető ki: A syr elnyomás idejében három valláspártra oszolt a zsidó nép. Ezeknek nevei: Görögbarátok, igazságra törekvők (czadikim) és aszideusok (chaszidim). Farizeusok és esseusok akkor még nem léteztek. A két szélsőség; a chaszidim és görög barátok közt az igazságra törekvők, mint

Güdemann id. 140. l.

¹¹ Némelyek e szót „manicheus“-sal hozzák kapcsolatba.

középpárt foglaltak helyet. Ezek készek voltak a korszellem követelményeinek engedni, amennyiben azok a törvénnyel összefértek. Egy részük a Makkabeusokhoz csatlakozott, más részük mit sem akart tudni ez egyesülésről. A chaszidim is kétfelé váltak. Voltak köztük olyanok, kik az egyesült Makkabeusok és igazsággratörökkel tartottak és ismét olyanok, kik a Makkabeusok eljárását helytelenítve, a magányba vonultak. Ezen utóbbiak később „esseusok“ név alatt lőnek ismeretessé. A Makkabeusok közé csoportosult ezadikim idővel külön váltak s azontul a sadduceus párt magvát képezték.

I. Hyrkanos alatt alakult a chaber-szövetkezet, melynek tagjai farizeusoknak nevezettek. A sadduceusonak eredeti neve „ezadikim“ volt, mely név „ezadukim“ gúnynévvé változtatott át.¹² Der Name: Sadducaer, Zaddukim ist nach seiner ersten Form: Zaddikim, Gerechte, Gesetzgereehte und bezeichnet die in der Mitte zwischen den Hellenisten und den Chaszidaern stehende Partei... Die Bezeichnung „Sadducaer Zaddukim“ für „Zaddikim“ ist eine schimpfliche Umgestaltung desselben in der Bedeutung von „Gerichtete“ anstatt „Gerechte“, die ihnen von den feindlichen Pharisaeern ertheilt wurde.

Mindezekről a források mit sem tudnak. Hamburger úr kénye kedve szerint bánik az idézett bizonyságokkal, hol hozzá tesz valamit, hol meg elhagy, szóval csinálja a történetet. Honnét tudja, hogy „ezadduki“ gúny név? Ha egy sadduceus az ő pontifikáló fiának azt mondja: Fiam, mi ugyan sadduceusok vagyunk, de tartunk a farizeusoktól, (Joma 19. b.) nem mutatja-e ez világosan, hogy az gúnynév nem lehetett, máskülönben az atya a fiával szemben nem használta volna?! Továbbá, ha az ellenpárt csakugyan nevetségessé akarta tenni a „ezadik“ nevet, (mi ugyan nevetségest nem látunk ezadukiban sem) minek ismét az a „jod“ képzőbetű? Nem volt volna elég, és talán helyesebb „ezaduk“ is? Mindezen ellenvetések, több másokkal egyetemben, melyekkel a t. olvasót untatni nem akarjuk, Hamburger úr nézetét szerencsétlen megoldási kísérletnek tüntetik fel, mely alaposnak ugyan eléggé alape de a történet ismerőjét kiélegíteni aligha fogja.

Mint furcsaságot felhozzuk még, hogy a „sadduceus“ név Jupiter társaságába is került. — Ugyanis Jupiternek (a bolygó csillagnak) héber neve: Czedek¹³ és e névből származnék, mint a „Kochbe Jiczhak“ 27. füzetének 66. lapján olvasható — ezaduki. Az átvitel az illető író szerint úgy történt, hogy az ingadozót és cretneket pogány névre találtak méltónak és a görög pogányság főistenére emlékeztető névvel ruházták fel.

Mekkora változatosság; Czádok követője, Czádok ivadéka, hős, igazságos, kárhoztatott, stoikus, zsidókeresztény, Jupiter! Mindez azonban csak csekélység ahhoz képest, min az „esseus“ név keresztülment. A t. olvasó látni fogja, hogy a történet és a nyelvtudomány tárházai csaknem az utolsó szugolyig kiürítették, olyannyira, hogy nem csekélyfoku bátorságról tanuskodik, ha valaki új véleménynyel mer előállani, könnyen megesvén, hogy a kérkediség gyanuját vonja magára. Azonban „jesantetu rabim ve-szirbeh hadaat“, ez ne tartóztasson minket nézetünk nyílt és szabad kifejtésében.

Ha a zsidó nép kebelében keletkezett valláspártokat vagy felekezeteket szemügyre vesszük, azt tapasztaljuk, hogy azok rendszeren valamely hely után nevezetnek. Így pl. a samaritánusok a héber írásos művekben „kuthausok“ neve alatt fordulnak elő.¹⁴ Soha sem tudtuk volna,

¹² Hasonlót mondott már Krochmal, More n. h. 53

¹³ Talmud Sabb. 156, a. Thein Salamon: Das Princip des planetarischen Einflusses 28. l.

¹⁴ Kircheim: Karne Somron, bevezetés.

honnán származik e név, ha a sz. irás nem említi, hogy Asur királya Izrael országának néptelen vidékeire Babel K u t k a és Avából telepített le lakosokat. (II. Kir. 17, 24.) Maga a „samaritanus“ név is eme állítás mellett bizonyít. Az őskeresztények is egy helységtől nyerték nevüket, amint ez az új-szövetségből is kitűnik. Az „Apostolok cselekedeteiben“ ugyanis mondatik: „Mi veszélyesnek találtuk ezt az embert, . . . ki a nazarenusok (a talmudban noczrim) felekezetének előjárója,“ (24. r. 5. v.) Nazareth pedig a keresztény vallás alapítójának szülőhelye volt.

L e v e l e z é s.

Tekintetes szerkesztő ur!

Szomorú kötelesség teljesítése végett kellett e napokban Pécsre utaznom. Sógorom Pécsen való tartózkodása alatt az ottani kórházban elhalálozván, eltemettetésére szólítottam oda. Tudvalevő dolog, hogy hitközségeink nagyobb része az ily idegen elhalálozottak temetési költségeinek felszámításánál nem valami nagy elnézést szokott tanusítani. El voltam erre készülve a pécsi hitközség részéről is.

A mint azonban magamat ugyanott mint t a n i t ó t bemutattam, oly előzékenységgel fogadtattam, mely várakozásomat nemcsak hogy felülmulasztá de egyenesen bámulatba ejtett. Különösen meglepett azonban Weisz József urnak, a „Chevra Kadischa“ elnökének velem szemben tanusított szívélyessége, ki — mint mondá: „mióta Szántó Eleázárt megismertem, azóta a tanítóknak nagy barátja vagyok“ — s csakugyan tekintettel állásomra, sógoromat a legtisztességesebb eltakarításban részesítette, a költségeket pedig oly csekélyre redukálta, hogy hálámnak és köszönetemnek nem vagyok képes méltó kifejezést adni.

Hasonlólag köszönet illeti Baek urat fényes bucsuztató szavaiért, Schwarz urat a „Chevra-Kadischa“ másodelnökét pedig a temetés rendezésében való fáradozásáért.

Adja az Ég, hogy nevezett urak hitközségük dicsőére még számos évekig terjeszthessék áldásos működésüket!

Tekintetes szerkesztő urat pedig kérném, méltóztatnék jelen soraimnak becses lapjában helyt engedni, mint a melyek által a pécsi hitközséget mintegy példálul akarom felállítani több más nem hasonló eljárást követő község előtt.

Melyek után maradtam a tekintetes szerkesztő urnak alázatos szolgálja

Budapesten, 1886. jul. 25-én.

Tolnai Béla, tanító.

Nyilvános köszönet.

Mindazon tisztelt kartársak és tanítótestületek, volt tanítványaim és barátaim, kik múlt hó 29-én csekélységem tiszteletére rendezett ünnepély alkalmával üdvözlő levelek vagy távirati szerencsekívánataik által engem szerencséseltetni méltóztattak; valamint azok, kik az ünnepély létrejöttéhez akár szellemileg, akár anyagilag hozzájárulni szivesek voltak: fogadják igaz szívből eredő mély köszönetemet azon kérelmem kifejezésével, miszerint engem szives emlékezetökben tovább is megtartani kegyeskedjenek.

Baján, 1886. július havában.

Bassó Vilmos.

GOLDBERG SALAMON JÓZSEF.

Meghalt 1886. évi július 4-én 85 éves korában.

Ismét dőlt ki a népuevelésnek kiválóbb bajnokainak azon sorából, kik a zsidó korszerű tanügynek mintegy bölcsőjénél állottak és kiktől, fájdalom! évről-évre megfoszt a természet szakadatlanul folyó fejlődési processusának kegyelmet nem ismerő törvényszerűsége, egy oly férfi, ki e sorozatnak kiváló diszét képezte. Goldberg Sal. József, veterán zsidó tanító, az orsz. izr. tanítóegyesületnek tiszteletbeli tagja nincsen többé. Leszállt a nyugalom honába, hogy e földi lét küzdelmei után megpihenjen; lelke pedig felemelkedett a mindenség Urához, kinek ő jámbor szolgálója volt. Ő megfogja a megdicsőültet jutalmazni legszebb mennyei jutalmával, bőséges kárpótlást nyújtva hű szolgájának azon megpróbáltatásokért, melyeknek szakadatlan lánczolata volt földi pályája a megdicsőültnek. Ha igaz a költő ama szava, hogy azoknak, kik az emberiség legszentebb érdekeinek szolgálatában állottak, a jövő a jutalmuk, akkor ez a tanítókra nézve és Goldberg S. J.-re nézve különösen áll.

Lebegjen a megboldogultnak megdicsőült lelke körül az isteni irgalom szelleme és szálljon áldás a kidőlt jámbor emlékére!

* * *

Poroszország Kempen városában született, hol atyja rabbihelyettes lévén, a Thalmud-tanulásra szánta őt; de a világi tudományoktól sem fordult el és így mind a két irányban művelődött. 1818. évben jött Magyarországra, hol az akkoriban híres Jesibákat kereste fel, mint: Nagy-Marton (Mattersdorf), Lackenbach, Nagy-Kanizsa (hol a Szántó testv. a „Neuzeit“ volt szerkeszt. nevelője volt), Ó-Buda és Pápát. Mindenütt feltűnt jámborsága, tulságos békeszeretete és tudományszomja által, a miért is előkelő családok és rabbik gyermekeinek nevelésével lön megbizva. A tudományt nem akarván kenyérkeresetének céljául kitűzni, tanult magyarul is és többizben kereskedéshez fogott; de mindannyiszor a takarékoságának gyümölcse a kétkedő lelkiismeretének és becsületességének áldozata lett. Ha épen egy tudományos tétel megoldása fölött gondolkozott és sikerrel megoldotta, a pénzbeli veszteséget nem is restelte. Mercur sehogy sem kedvezett neki, a 30-as évek végén v. a 40-es évek elején a pápai izr. iskola vezetésével — Horovitz rabbi alatt — bizatott meg és így megint visszajött iskolájához, hol mint osztálytanító, később pedig mint héber szaktanító egészben több 30 évnél működött. Rabbi állomásokat kínálgattak neki; de szerénységénél fogva nem fogadta el.

Béketűrése eléggé kitűnik azon tényből, hogy P á p á n annyi ideig működött, hol többször fizetéscsonkítást is kelle tűrnie, míg végre 70 éves korában végkielégítés v. nyugdíj nélkül jött el fiához Budára, hol 15 évig csakis a Thalmudtanulmányokkal foglalkozott. Türelmességénél fogva minden körben feltalálta magát, ő saját nézetét senkire sem akarta reáerőszkolni, másnak nézetét meghallgatta, ha nem is osztozott abban. Ha tudományos dologról szólt, legnagyobb könnyűséggel megmondta hol fordul elő ezzel hasonló v. tán épen ily kérdés. Valóságos kimerithetlen bányavolt. Szerénységénél fogva ő azért sohasem fitogtatott ebbeli isteni áldásával. Egész könyvet képezne könyveinek szélein tett megjegyzései, azonfelül van sok kézirat mind תורה. Benne valódi jámborságot tudományval — a világit is beleértve — egyesítve találhattuk.

Két fia van, egyik a budai rabbi Dr. Goldberg Rafáel, a másik a

pesti izr. hitközségnél alkalmazott hitoktató, Goldberg Maier, kiknek őszinte részvétünket e helyen is akarjuk tolmácsolni.

Emléke legyen áldott!

* * *

A megdicsőült fiától Goldberg Májer budapesti hitoktatótól a következő levelet kaptuk közzététel végett, minek mély részvétünk nyilvánítása mellett, szívesen helyt adunk.

Tek. szerkesztőség!

Sziveskedjék megengedni, hogy becses lapjában fejezhessem ki legbensőbb köszönetemet mindazon barátaim- és ismerőseimnek, kik felejtetlen édes atyám halála alkalmából személyesen vagy írásban részvétőket tanusították.

Azok, kik csak innen tudják meg, hogy k. atyám nincsen már (jul. 4-én halt meg 85 éves korában) az élők között, vegyék tudomásul, hogy bold. atyám az utóbbi 15 évet (mióta anyám elhalt) k. bátyámnál Dr. Goldberg Raphael budai rabbinál tartózkodott és csakis a thalmutanulmányokkal foglalkozott. Ő sehonnan sem élvezett nyugdíjat, minthogy tulságos békeszereteténel fogva nem engedte, hogy fiai felebbezenek, miszerint a pápai hitközség (hol 32 évig működött) kényszerítették a miniszt. által már elrendelt nyugdíját utánna küldeni.

Ismételve köszönetemet, vagyok kartársi üdvözlettel

Goldberg Maier.

Iskolai értesítők.

— **A nagy-kanizsai izr. nyilv. hatoszt. elemi fiu- és leányiskola, valamint az evvel egybekötött kereskedelmi iskola értesítője,** szerkeszti Bún Samu, igazgató. Felekezetiünk intézetei legkiválóbbjainak egyikétől vettük ez értesítőt és tudom, hogy minden magyar zsidó óhajának adok kifejezést, hogyha e haza zsidó polgárainak sok ily mintaszerűen vezetett intézeteket kívánok. Akkor tudom, hogy gyűlölőink egy vádja tárgyatlan volna, hogy a zsidó kulturális célokra adózni nem akar. Ezen értesítőben egy fontos újítást is találok, még pedig hogy egy szakszerű értekezés által, melynek tárgya: „a folyó számla (conto corrent) kamatszámítása“ bevezettetik. A zsidó tanítók műveltségi niveauja ugyan lehetségessé teszi, hogy minden intézet tanítókarából egy-egy karát egy értekezés által képviseltesse, lehetne ezen értekezés a disciplinák akármelyikéből valók, fényes jele lenne az annak, hogy a jó zsidó tanító holtig tanul és tanulmányai eredményét időről időre nyilvánosságra hozhatja, a zsidó-magyar tudományosság egy fényes enunciációja volna ez. Reméljük tehát, hogy kartársaink az értesítői értekezések horderejét belátván, jövőre értesítőiket oly értekezésekkel felékesítik. A nagybecsű értekezés szerzője Bún Samu igazgató ur. A kereskedelmi számtan egy legfontosabb és legnehezebb ágát a szakember tökéletes avatottságával feldolgozta és átnézletes módszerrel előadta, a gyakorlati rész kitünően szerkesztett mintákkal az értekezés értékét tetemesen gyarapítja. Az értesítő jelentésében említettik a tanítókart a múlt évben ért veszteség, a mennyiben Gutfreund Gábor és Eichberg Adolf haláláról kartársi részvéttel nyilatkozik. Általános érdekű intézmények, mint például a confirmatio és iskolai isteni tisztelet e tanévben rendezettek. A közlött leányiskolai kézimunka tanítás terve minden szakember elismerésével találkozik. Az iskolai tanszerek és könyvtárban örvendetes gyarapodás is kimutattatik. Az iskola jóltevői 800 frtot meghaladó adakozásai különféle jótékony céloknak szenteltettek. A tantestület 16 tagja 16 osztályban tanított, a tanulók száma 607 és pedig 185 leány és 422 fiu. Az intézet jó híréről tanusko-

dik még azon czégek jegyzéke is, a melyeknél a mult évben az intézetet elvégzett tanulók alkalmazást nyertek. A másodrendnek száma 69, mely körülbelül 11⁰/₀-nak felel meg, valóban meglepő eredmény. Az iskolai takarékpénztár 7 osztályban 619 frt 08 krt gyűjtött. A tananyag és a tanterv jelezve nem lévén, bezárhatom e referátumot avval az elismerésként kivánsággal, hogy egy nagyérdemű község még tovább is ily mintaintézet fenntartásában lelje áldozatainak dús gyümölcsözését, valamint a tanítókar buzgó fáradozásait a tanügy terén lankadatlan odaadással még sokáig folytassa a zsidó magyarok dicsőségére.

— **A szegedi zsidó népiskola értesítője**, közli? Egy rövid magvas értekezést az ének tanításáról itt is találunk, fent nyilvánított nézetünk úgy látszik azonos nagyobb zsidónépiskolák tantestületei nézetével. Az értekezés szerzője Deutsch Samu; ez értekezésből kiakarjuk emelni azon általunk is nagyon helyeselt álláspontot, a mely szerint a zsidó népiskolák énektanításában az eredeti felekezeti dallamok se hiányozzanak. Ohajtandó volna, hogy egy általánosan használt énekkönyvünk ez irányban szerkesztessék. Az intézet 10 osztályában 12 tanerő működött, az óvóba 94, a népiskolába 515 tanuló iratkozott be, az elégtelen osztályzatot nyert tanulók száma 76, azaz majdnem 16⁰/₀. A részletes tanterv sok tanulságot tartalmaz, kivált a hittan, német nyelv és torna módszeres beosztásától nem vonhatjuk el teljes elismerésünket. Jövőre a leányiskola 6. osztálya is megnyílik, hála az Istennek, hogy az alföldi magyar zsidóság végre a polgáriskolák helyett inkább a zsidó népiskola felső osztályait választja leánygyermekkei kiképzésére. A szegény tanulókról sem feledkezett meg egy lelkes előjáróság, a mennyiben 300 frtot meghaladó összeget fordított ingyen tanszerek és tankönyvekre, ép úgy 838 frt 36 krt szegény gyermekek felruházására. Látható, hogy bölcsseink mondását: „V'szalmud thóra k'neged kulom“ a szegedi zsidó község mily szépen teljesíti. *Ben-Jómtóv.*

— **A topolyai** izr. népiskola értesítője a szokott iskolai jelentésen kívül, Lévai Izor tollából „Gyermekeink egészsége“ című paedagogiai dolgozatot közöl, mely megérdemelné, hogy szóról-szóra közölnök, de térszüke miatt csak egyszerü felemlítéssel méltathatjuk.

— **A szigetvári** izr. iskola érdemsorozata, szerkesztette Schichtanz Ármin, a ki alig egy évi tanítóskodása alatt már is kivivta magának a közelismerést. Távozását (Schichtanz ur t. i. a pesti izr. hitközség fiúiskolájához lett mint osztálytanító kinevezve), mint értesültünk a szigetvári zsidó közönség fájdalommal vette.

— **A losonczi** öt-osztályu izr. népiskola értesítője. Szép kiállitással és részletes kimutatásokkal az iskolai élet minden mozzanatáról. Tanítók: Barta Lajos, Dember József, Freudenberg Antal, Polgár József és Luczer Janka, kiket ez alkalommal egyesületünk kiadványaira figyelmeztetni bátor kodunk, mert ez által szolgálatot vélünk tenni a losonczi hitközségnek, a mely egyesületünknek évek óta nagylelkü pártoló tagja.

— **A szecsényi** izr. népiskola értesítője. Közli Spitzer Lipót, igazgatótanító. Fő benne az érdemsorozat.

Egyleti élet.

— **Figyelmeztetés.** A közgyűlésre ide ránduló tagtársaink b. tudomására hozzuk, hogy augusztus 18-án a szokásos kéjvonatokkal olcsóbb menetár mellett utazhatnak; különben a néptanítók amugy is fél árért utazhatnak, ha ezért a magyar állami vasutak igazgatóságához folyamodnak. A folyamodványt azonban a kir. tanfelügyelőtől kell láttamoztatni és 50 kros bélyeggel ellátni.

— **A közgyűlésre** vonatkozó netaláni fontos ügyek tagtársainkkal való közlése végett f. hó 10-én valószínűleg rendkívüli számot bocsátunk közre. Ezen szám az izr. hitközségi előjáróságokhoz címzett kérelmet is fog tartalmazni, melyben azokat az iránt fogjuk felkérni: támogassák tanítóit, hogy a közgyűlésre utazhassanak.

A mai napig még a következő **indítványok** jelentettek be: Erdős (Lilienthal) Miksa Abauj-Csányi az önszegély és a nagy szünidők egyöntetű megtartása ügyében. Fleischmann Izrael, Zsámbékon és Horovitz Simon, Apostagon szinte az önszegély ügyében. Ezen indítványok lényegileg még közöltetni fognak.

— **Több kartárs** a felvétel kellékeiről tudakozódott. Ezeknek ezenel felelünk. Minden magyarországi néptanító felvétetik, ha egészségét igazolja. A kor csak annyiban jó figyelembe, a mennyiben az 50. évet meghaladott kartárs az ö z v e g y i d i j a t nem biztosíthatja, a többi kedvezményeket pedig élvezheti.

Tagjaink névsora.

(2. pótkimutatás).

337 Bak L. Samu, Budapest (pártoló)	Liebermann Samu, Komárom
Deutsch Ilona, Baja	Szt.-Péter
Engl Adolf, Pécs	Löwenstein Izrael, Baja
340 Goldberger Ida, Baja	Özsterreicher Mór, Pápa
Guttman Zsigmond, Téth	350 Popper Mór, Alsó-Lieszko
Havas Bertalan, Siófok	Rosenthal Miksa, Csököly
Kellner Fülöp, Szilas-Balhás	Steiner Ármín, Ó-Liszka
Kohn Lajos, Baja	Weisz Mózes, Miskolcz
345 Krausz Jakab, Veszprém	354 Zuckermann Frigyes, Homonna
Lévai N., Budapest	

Julius hóban fizettek tagdíjat:

Bräuer Samu, Léva	2 frtot	Oesterreicher Mór, Pápa	2 frtot
Goldner Izidor, Léva	2	Steiner Ignác, Léva	2
Hahn Dávid, Pozsony	4	Steinschreiber Józ., S.-Szt.-	
Herzfeld Lipót, Pápa	2	Péter	2 „
Kramer Miksa, Vác	2 „	összesen	18 frtot

V e g y e s e k.

— **Hirsch Mór** de Gereuth báró, párisi bankár páratlan jótékony-ságának egy újabb jele gyanánt regisztráljuk, hogy e kiváló hitrokonunk az abauj csányi izr. iskola részére 200 frtot adományozott. Midőn az abauj-csányi izr. iskolaszék és a honi zsidó tanügy nevében hálás köszönetünket kifejezzük, kívánjuk, hogy az ég áldása kísérje lépteit és éltesse erőben és egészségben!

— **Kérelem.** Midőn köszönetemet fejezem ki azon t. kartársaimnak, kik „Népiskolai rend- és illemszabályok értesítővel“ cz. könyvecskémet iskolájukba bevezették, egyuttal bátorodom őket s a többi t. kollegákat felkérni, hogy becses megrendeléseikkel ez évben is szerencséltesenek és sziveskedjenek mielőbb tudtomra adni, hogy körülbelül hány példányra lesz szükségük. Nevezett könyvem csak nálam kapható; miért is minden példány peccsétemmel van ellátva. 100 példányig 20% és azontul 25% árleengedést adok; azonkívül még egy krt minden példány után a felállítandó orsz. izr. árva ház javára. A könyvnél mellékelt czédulkákat a t. megrendelők felküldhetik együletünk t. elnökéhez illetőleg a gyűlésen valószínűleg megválasztandó az árva ház vagyonaát kezelő pénztárnokához,

hogy ő tölem a megfelelő pénzt átvegye. Mutatványpéldányt kívánatra ingyen küldök. Egy példánynak az ára 10 kr. S.-A.-Ujhely, 1886. július 19-én. Kartársi üdvözléssel *Singer Izráel*, néptanító.

— **Több könyv** küldetett be hozzánk ismertetés végett, minek a következőkben megfelelünk: A „*P a e d a g o g i a i P l u t a r c h*“ cz. műből a 6., 7. és 8. füzet egybekötve 5 iv terjedelemben jelent meg a következő tanférfiak életrajzával *Mednyanszky J.* (vége) *Rissányi J.*-től; *Locke*, *Felméri Lajostól*; *Gyertyánffy I.*, dr. *Tóth Kálmántól*; *Molnár L.*, dr. *Zsengeri S.*-től; *Dugonics A.*, dr. *Márki S.*-től; *Dr. Kehr K.*, *Ebenspanger I.*-től; *Berecz A.*, dr. *Gerevich Emiltől*; *Balagi Károly*, *Tóth Páltól*; *Péterfy S.*, *Böngérfi I.*-től; *Erdődi J.* (folyt.) *Secmann G.*-től. Mindegyik életrajznál az illetőnek arcképe van. E hármass füzet ára 60 kr. Megrendelhető *Heckenast G.* utódjánál: *Drodteff Rudolfnál* Budapesten és Pozsonyban. Diszbekeztési táblák e műhöz ugyanott kaphatók.

— **Zunz Lipot** emlékezetének tiszteletére az országos rabbiképző-intézet felső tanfolyamának theologiai egylete f. é. május 2-án gyászünnepélyt tartott, melynek lefolyását egy a Franklin-Társulatnál megjelent füzet részletesen előtünteti. Tartalma: *Zunz Lipót* élete és munkái czimű tanulmány *Blau Lajostól*; Ünnepi óda, *Kecskeméti Lipóttól*; Emlékbeszéd *Zunz Lipót* fölött, dr. *Fischer Gyulától*; *Zunz és Heine*, *Ziegler Ignácztól*. E föl-olvasások érdekesek és tanulságosak, ép úgy az elnöki megnyitó is, melyet dr. *Herzog Manó* úr tartott. A csinosan kiállított 4 ivre terjedő füzet ára 50 kr.

— ראשי התפלות Főbb héberimák a héber szó átellenében levő magyar fordítással, kapcsolatban a nyilvános isteni tiszteletnél szükséges tudnivalókkal. Gyakorlati kézikönyv izr. tanulók számára. *Kiadja Lövy Adolf*, S.-A.-Ujhelyen 1886. E két részben megjelent könyv czélszerűségéről már mi és mások is dicsérőleg nyilatkoztunk és így most is a legmelegebben ajánljuk. Megrendelhető minden hazai könyvkereskedőnél is. Egy-egy résznek ára 30 kr.

— **A paedagógiai encyclopaedia** *Verédy Károlytól* már teljesen elkészült és 20 füzetből áll. Egy-egy füzet ára 30 kr. *Kiadja az Atheneum-társaság*. Ezen művet egy tanító sem nélkülözheti, a kit a népoktatás állapota, a paedagógia, didaktika, methodika, statisztika, lélek-, erkölcs- és gondolkodástan stb. stb. csak némileg érdekli.

— **Földrajz** Budapest főváros által valamennyi népiskolája számára harmadizben elrendelt tankönyv. Irták: *Lakits Vendel* és *Neiger Sándor*, fővárosi tanítók. Ára kemény kötésben a III. és IV. osztály számára 30 kr., az V. osztály számára 30 kr. Minden egyes példány árából 1 kr. az „*Eötvös-alap*“ gyarapítására fordítatik. Megrendelhető *Singer és Wolfner* czégnél, Budapest, *Andrássy-út 10.*

— **A Magyarok történelme**. Nép- és polgári iskolai tanulók számára. Irtá *Mayer Miksa*. VII. javított és bővített kiadás. Budapest főváros hatósága által valamely népiskolája számára elfogadott tankönyv. Ajánljuk e kitünő tankönyvet t. kartársaink b. figyelmébe. Ára 30 kr. Megrendelhető szinte kiadónknál *Singer és Wolfner* czégnél (Budapest, *Andrássy-ut 10. szám*).

— **Szemléltető oktatás czimű képes könyv**. Ez általánosan ismert és becses mű most már 24. kiadásban jelent meg *Tempszky Frigyes* prágai czég kiadásában. A kiállítás igen díszes és a 86 nagy képeslap mindazon tárgyak hű képeit tartalmazza, mely a népiskolai szemléltetési oktatás alapjául szolgál. Ezen új kiadásból mindazon képek kihagyattak, melyek a népiskolában fölöslegesek és helyökbe számos állat- és növényképek vétettek fel. Három csoportot találunk benne képviselve. 1. Az

embernek szükséges eszközöket. 2. Állatokat. 3. Növényeket. Mindegyikből annyi, a mennyi a népiskola feladatának megoldásához szükséges. E képes könyvhöz egy prágai tanítóképző intézeti tanár (Saatzer József) a tanító világban ismert Franz Hermann utasításai szerint egy használati utmutást írt német nyelven, melynek ára 50 kr. Ezen utmutatás a tanító számára van írva és a képeskönyv használatánál nagy szolgálatot tesz. Kár, hogy ez magyarra nincsen fordítva. Mindkét mű Singer és Wolfner kiadóknál is Budapesten, Andrásy-út 10. szám megrendelhető. A képes könyv bolti ára 6 frt 66 kr.

— **A maros-tordamegyei tanítótestület első évkönyve 1878—86. évről.** Szerkesztette: Lénárt József, tantestületi elnök. Ára 50 kr. — Ezen évkönyv célja a tanítótestület működését, törekvéseit, elért sikereit a testvéregyletekkel megismertetni. Tartalma tehát a nevezett tanítótestületnek 7 évi története, melyben a közgyűlésekről szóló jegyzőkönyvek kiváló érdekekkel birnak. A közgyűléseken több közérdekű pædagogiai kérdések tárgyalattak és az elfogadott dolgozatok szövege fel van véve. Így: „A magyar helyesírásról“, „A nevelésről“, „A megelőző fegyelemről“ stb. A testület beléletére vonatkozó számos adat valamint annak alapszabályai, tagjainak névsora stb. stb. igen becses anyagot szolgáltatnak a hazai népnevelésügy állapotát tanulmányozónak. E tantestületnek van 9 tiszteletbeli, 20 alapító, 69 pártoló és 151 rendes tagja, melyek 5 különböző kört képeznek és évenként egy közgyűlésre gyülekeznek a megye valamely helységébe. A járási körök működése alapszabályilag van rendezve. Mindezeket az évkönyv behatóan ismerteteti. Az utolsó pénztári kimutatás szerint 611 frt 57 krnyi bevétel és 265 frtnyi kiadása volt a testületnek, melynek minden rendes tagja 1 frtot fizet évenként tagdíj fejében. A kiadások közt segélyek nem fordulnak elő, hanem fordítja a bevételeket a könyvtár és az Eötvös-alap gyarapítására (100 frtot évenként), pályamunkákra és kezelési költségek fedezésére. Jelenleg 100 frtot tüzött ki „Marostordamegye“ földrajzának megírására. — Mindezek oly tények, melyek feleslegessé teszik, hogy az évkönyvet még külön ajánljuk. A marostordamegyei tanítótestület büszkeséggel mutathat vissza 7 évi működésére, melynek fényes sikerét az első évkönyv hiven visszatükrözi, a miért különösen annak elnökének Lénárd József urnak nagyrabecsülésünket e helyütt kifejezzük és kívánjuk, hogy e derék testület tovább is virágozzék és közhasznu működéseért a közelismerésen kívül anyagi támogatásban is részesüljön, hogy évkönyvei évről-évre megjelenhessenek, a melyek Maros-Tordamegye néptanítóinak anyagi jólétéről is oly kedvező jelentéseket tartalmazzanak, a minő kedvező a szellemi munka eredménye.

Szerkesztői üzenetek.

Cz. J. . . . Homonna. Szép dolgozatát tárgyhalmaz miatt ezuttal nem hozhattuk. **Sokaknak.** Az iskolai zárvizsgálatok rendszeren mindenütt sikerülnek, mert kell, hogy sikerüljenek. Ezekről szóló jelentések lapunkat egészen elfoglalnák; tehát a legjobb akarat mellett sem közölhetjük. **Deutsch I. . . . Ürmény.** Térésziike miatt jelentését félre kellett tenni. **Sasvári Béla** Majd alkalmilag. **Spitzer M., Battonya.** Dolgozatának czime mondja, hogy mikorra hozzuk. **Seltmann Lipót, Párkány.** את אחי אנכי מבקש czimü dolgozatát majd máskor. **Rosinger Márton.** Az izr. siketnémákról majd máskor. **Leltner, Homonna.** A pszichológiai eszköz jó, de térsziike miatt még is félre kellett tenni. **Spitz J. . . . T.** Kéziratokat csak félhasábosan írva fogadunk el és annak visszaküldésére semmi esetre nem vállalkozunk. A nehezen olvasható dolgozat rendszeren a papirkosárba vándorol. **Erber L., Nyitra.** Ez egyszer bocsánat! **Baum F., Keszthely.** Levelét a lap zártakor vettük, és így csak annyiban használhatjuk fel a benne érintett talpraesett indítványokat, a mennyiben azok a feunforgó viszonyoknál keresztülvihetők. Bővebbet a levélben, mely egy pár nap mulva következik. **B. M. T . . . a.** A heti órarend czimü dolgozat nem volt közölhető. **Cs. . . . Esztergom.** Tudósítása vezércikk lesz 10-én.

A t. tanítótestületek, tanítók és tanügyi bizottságok szives figyelmébe.

Vonatkozással az országos izr. tanító-egyesület tek. elnökségének az „Izr. tanügyi értesítő“ f. é. 8. számában közzétett értesítésére, van szerencsénk tudomására hozni, hogy az egyesület összes kiadványainak kiadását mi vettük át.

Ennélfogva kérjük azokra való szives rendeléseket ezentul hozzánk intézni.

Egyuttal ajánljuk kiadványainkat az egyesület nemes céljai iránti tekintetből is hathatós pártfogásába.

Az egyesület kiadványai mindegyike az iskolai irodalom legmagasabb színvonalán állanak, a külcsin, a papír és kötés minőségére nézve pedig azon vagyunk, hogy a legszigorubb igényeknek is megfelelhessenek.

Oly iskolákban, hol kiadványaink még nem használatnak, behozatal céljából kívánatra szivesen szolgálunk mutatványpéldánnyal portómentesen.

Egyuttal ajánljuk mindennemű iskolakönyvekkel gazdagon felszerelt könyvkereskedésünket szükséglet esetén szives figyelmébe, azon megjegyzéssel, hogy viszontelárusítókat kedvezményben részesítünk.

Az országos izr. tanító-egyesület kiadványai:

1. **Imakönyv** (סדר התפלה לכל השנה) az izr. ifjuság számára, ára 40 kr.
  2. **Mózes öt könyve** (héber szöveggel), izr. iskolák használatára. Kitűnő szakférfiak közreműködésével magyarra fordították *Püredi Ignác* és *Stern Mór*, 5 rész. Minden kötet ára keménykötésben 40 kr., mind az öt rész egybe kötve, félvászonkötésben 1 frt 20 kr., egészvászonba kötve 1 frt 40 kr.
  3. **Magyar ABC-és olvasókönyv** izr. népiskolák számára írta Müller Adolf, pe ti izr. hitközségi tanító, második bővített kiadás, keménykötésben ára 20 kr.
  4. **Magyar olvasókönyv** az izr. elemi isk. II. osztálya számára, szerkesztette *Radó Vilmos*, áll. tanítóképezdei tanár, harmadik átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 32 kr.
- Magyar olvasókönyv** az izr. elemi iskolák III. o. szám., szerkesztette *Radó Vilmos*, második átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 36 kr.
6. **Magyar olvasókönyv** az izr. elemi iskolák IV. oszt. odik átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 45 kr.
  - Deutsches A. B. C. und Lesebuch** für Volksschulen v. Emil Herzog steif gebunden, Ladenpreis 20 kr.
  8. **Deutsches Lesebuch** für d. II. Klasse d. isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's, bearbeitet von L. Mendl, Professor a. d. k. isr. Lehrerbildungsanstalt, 2. umgearbeitete Auflage, stark gebunden 32 kr.
  9. **Deutsches Lesebuch** für die III. Klasse der isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's, bearbeitet von L. Mendl. 2. umgearbeitete Auflage, stark gebunden 36 kr.
  10. **Deutsches Lesebuch** für die IV. Klasse der isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's bearbeitet von L. Mendl, stark gebunden 45 kr.

Ezenkívül megjelent saját kiadásunkban:

11. **Földrajz** a népiskolák III., IV. oszt. számára, a ministeri tanterv utasítása szerint szerkesztették: *Lakits Vendel* és *Neiger Sándor* fővárosi tanítók, 11. javított kiadás, bekötve ára 30 kr.
12. **Földrajz** a népiskolák V. oszt. számára, harmadik javított kiadás ugyanazoktól, ára bekötve 30 kr.
13. **Földrajz** a népiskolák VI. oszt. számára, ugyanazoktól, ára bekötve 24 kr.
14. **A magyarok történelme** nép- és polgári iskolák számára, írta *Mayer Miksa*, VI. javított és bővített kiadás, ára bekötve 30 kr., (a közoktatási tanács javaslataira a m. kir. vallás- és közoktatási ministerium által ajánlott tankönyv).
15. ugyanez német nyelven, bekötve ára 30 kr.

Tisztelettel

Singer és Wolfner,

könyvkereskedése

Budapest, Andrassy-út 10. szám.

Schlesinger Ignác nyomdája. Budapest, rostély-utca (Károlykaszárnya) 7. sz.